

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Кривонос М.П.

Україна, м. Житомир, Житомирський державний університет
імені Івана Франка

Тема цифрової компетентності на сьогодні стала надзвичайно актуальною. Пандемія, війна, дистанційне навчання – все це призвело до необхідності розвитку такої компетентності в усіх учасників освітнього процесу. Іншими словами, цифрова компетентність перейшла зі статусу бажаної в статус необхідної.

Цифрова компетентність є однією з найважливіших характеристик сучасного педагога. Вона розглядається як наслідок розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності педагога та як основа розвитку цифрової грамотності здобувача освіти. Сучасний вчитель повинен володіти певним рівнем інформаційної та цифрової компетентності, щоб ефективно використовувати цифрові технології у своєму постійному навчанні та навчанні інших, та орієнтуватися в цифровому просторі освіти, що постійно розвивається.

У сучасному динамічному світі кожний учасник освітнього процесу повинен бути готовий до постійного розвитку своїх компетентностей залежно від викликів, які постійно виникають. Ми бачимо, що сьогодні формат навчання змінився. Педагоги активно переходять від звичних занять до занять зі все більшим використанням цифрових технологій. Застосування цифрових технологій у своїй педагогічній діяльності сьогодні є просто ключовою необхідністю, яка вдосконалює педагогічні методи та відкриває нові можливості для здобувачів освіти. Педагог повинен не лише передавати предметні знання, а й відповідати за формування цифрової грамотності у

здобувачів освіти, бути експертом у впровадженні цифрових технологій в освітній процес.

Таким чином цифрова компетентність розглядається як така, що базується на готовності педагога безперервно, впевнено, ефективно та безпечно застосовувати цифрові технології в різних сферах своєї життєдіяльності. Зокрема, виділимо наступні:

- робота з контентом (створення, пошук, відбір, оцінка контенту);
- комунікація (спілкування, розвиток, підтримка відносин, репутація, самопрезентація);
- використання контенту (використання інтернету для різних потреб);
- техносфера (вільне володіння комп'ютером і програмним забезпеченням).

Та першочергово базується все це на готовності педагога до такої діяльності.

Виділяють такі основні області цифрової компетентності:

1. Інформаційна грамотність.
2. Комунікація і співробітництво.
3. Створення цифрового контенту.
4. Безпека.
5. Вирішення проблем.

Інформаційна грамотність містить перегляд, пошук, фільтрування, оцінку й керування цифровими даними.

Комунікація та співробітництво включають в себе взаємодію засобами цифрових технологій, обмін даними через цифрові технології, громадянську активність за допомогою цифрових технологій, нетикет, керування цифровою ідентичністю.

Створення цифрового контенту – це розробка, інтеграція, опрацювання даних, авторське право, ліцензія.

Безпека передбачає захист персональних даних і конфіденційність, захист здоров'я та навколишнього середовища.

Вирішення проблем – це виявлення та розв’язання технічних неполадок, творче нетипове використання цифрових технологій.

Таким чином, сфери застосування цифрових технологій у життєдіяльності педагога та основні області цифрової компетентності тісно переплітаються між собою.

Можна виділити три рівні розвитку цифрової компетентності педагога:

1. Базовий рівень.
2. Цифрове використання.
3. Цифрова трансформація.

Базовий рівень включає в себе загальне уявлення педагога про цифрові технології, періодичне їх використання для вирішення окремих педагогічних задач.

Цифрове використання полягає в регулярному та продуктивному використанні цифрових технологій у своїй педагогічній діяльності.

Цифрова трансформація передбачає творче використання цифрових технологій у професійній діяльності, постійний розвиток і вдосконалення цифрових навичок.

Отже, бачимо, що сучасному педагогу необхідно постійно розвивати свою цифрову компетентність, прагнучи до все більшого рівня.

Зазначимо, що в Європейському Союзі створена Європейська рамка цифрової компетентності для освітян (DigCompEdu) [6]. DigCompEdu – це науково обґрунтована система оцінки цифрової компетенції педагогів, яка виділяє різні рівні реалізації цифрової компетенції, необхідної для роботи, персонального розвитку та соціальної адаптації. Це загальна система оцінювання розвитку цифрових компетенцій усіх учасників освітнього процесу.

Відповідно до DigCompEdu цифрова компетентність проявляється в умінні педагога використовувати різноманітні технології, від малотехнологічних (ручка і папір) до цифрових (інтернет, інтерактивні дошки, цифрове відео, різноманітне програмне забезпечення).

Виділяють наступні етапи розвитку цифрової компетентності:

- здатність вирішувати власні технічні проблеми;
- використання знань про цифрові технології;
- слідкування за різноманітними технологічними новинками;
- постійні тренування для покращення навичок роботи з використанням цифрових технологій;
- наявність технічних умінь, необхідних для використання цифрових технологій;
- наявність певного досвіду з використання цифрових технологій.

Все це необхідно педагогу для інтеграції цифрових технологій в освітній процес.

В Україні також розроблена Концепція розвитку цифрових компетентностей до 2025 року [5].

Дана Концепція визначає, що «цифровою компетентністю є динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій».

Дана Концепція піднімає ряд проблем, наявних у суспільстві, що потребують розв'язання. Зокрема:

- визначення чіткого опису, загальної системи, вимог до рівнів цифрової грамотності для різних учасників освітнього процесу;
- визначення єдиного стандарту до визначення рівня цифрової компетентності в системі освіти;
- вимоги до цифрової компетентності в професійних стандартах;
- впровадження системи сертифікації рівня цифрової компетентності;
- правове врегулювання питань розвитку цифрової компетентності.

Тут проаналізовані можливі шляхи, способи і строки розв'язання даних проблем.

Реалізація цієї Концепції матиме позитивний вплив на розвиток цифрових навичок, цифрової компетенції усіх учасників освітнього процесу; підвищення цифрової грамотності населення; підвищення використання цифрових технологій; підвищення рівня безпеки громадян у цифровому середовищі; прискорення процесів цифрової трансформації суспільства.

Тож Міністерство цифрової трансформації України розробило багато корисних онлайн-продуктів саме для педагогів, які допоможуть отримати цифрові навички. Знайти їх можна на національному порталі з розвитку цифрової грамотності "Дія. Цифрова освіта".

Сучасні умови вимагають від педагогів не лише безперервних пошуків можливостей для підвищення рівня своєї цифрової компетентності, а й постійного професійного розвитку, підвищення кваліфікації з використанням інноваційних цифрових технологій. Сучасні педагоги, у свою чергу, готові до широкого використання цифрових технологій у своїй професійній діяльності для подальшого розвитку цифрової компетентності, яка є їхньою важливою професійною характеристикою.

Таким чином робимо висновок, що цифрова компетентність спрямована на вдосконалення застосування цифрових технологій в освітньому процесі; аналіз і прогнозування подальшої діяльності педагога; розвиток навичок, необхідних для цифрової трансформації; покращення якості навчального процесу.

Література

1. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. № 61, вип. 5. С. 1-14.
2. Сухомлин О. Цифрова компетентність здобувачів вищої філологічної освіти в умовах сучасних запитів суспільства: ціннісний аспект: Молодь і ринок. 2022. С. 200.
3. Гетьман А. П., Атаманова Ю. Є., Мілаш В. С. Правове регулювання відносин у мережі Інтернет: монографія: Харків, 2016. С. 360.
4. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника. URL:

<https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27905/1/digital%20comp%20teacher%20Morze.pdf> (дата звернення: 10.10.2023).

5. Концепція розвитку цифрових компетентностей. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/kabmin-skhvaliv-kontsepsiyu-rozvitku-tsifrovikh-kompetentnostey-do-2025-roku/Dodatok-2.pdf (дата звернення: 10.10.2023).
6. Рамка цифрових компетентностей для освітян (DigCompEdu). URL: (https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en) (дата звернення: 10.10.2023).